

ODMEVI NA DOGODKE

Tilka Jamnik

PISMENOST V NOVIH POKRAJINAH KOMUNIKACIJE: RAZISKOVANJE, IZOBRAŽEVANJE IN VSAKDAN

(19. evropska konferenca o pismenosti,
<https://conference.aau.at/event/15/overview>)

19. evropska konferenca o pismenosti (Celovec, 13.–16. julij 2015) je potekala pod novim imenom ene izmed pokroviteljic. IRA – Mednarodna bralna zveza se je namreč 26. januarja letos preimovala v ILA – Mednarodno zvezo pismenosti. Po 32 letih je konferenco ponovno gostila Avstrija (Dunaj, 1983), organizirala jo je ALA (Austrian Literacy Association) v sodelovanju z Departement of Teaching and Learning German Language and Literature, Alpen-Adria-Universität Klagenfurt, University College of Teacher Education Carinthia-Viktor Frankl UC, z evropskim komitejem ILA (IDEC) in zvezo evropskih bralnih društev (FELA).

Zbralo se nas je okrog 350 udeležencev z vseh koncev sveta, seveda največ iz Evrope in ZDA, od tega dve tretjini aktivno, z različnimi prispevki. Opaziti je bilo odsotnost precejšnjega števila prijavljenih, ki se konference sploh niso udeležili, in še več takšnih, ki so prišli le za en dan, da so predstavili svoj referat. Predstavitve referatov so potekale v številnih sekcijah, na katerih je bilo včasih komaj kaj poslušalcev. Vse to seveda ni v prid ustvarjalni izmenjavi znanj in izkušenj s področja pismenosti.

Iz Slovenije smo se konference udeležili: Andrej Jalen, mag. Tilka Jamnik, Veronika Rot Gabrovec, ki je tudi naša predstavnica v odborih IDEC in FELA, in Simona Šinko (vsi ti aktivno, z referati) ter Katja Bevk (namesto Božene Kolman Finžgar), Damjana Mustar, Petra Mikeln in Fani Nolimal.

Na svečanosti ob odprtju konference je bila podeljena bienalna **mednarodna nagrada za inovativno promocijo pismenosti 2015**, ki jo je prejela **Mestna knjižnica Kranj** za projekt MODRO BRATI IN KRAMLJATI – bralna srečanja v Mestni knjižnici Kranj, katerih strokovna koordinatorica je Damjana Mustar. (Z veseljem se spomnimo, da je IDEC Award 2011 prejel projekt *Romi povabljeni v knjižnico* Marte Strahinić in Ljudske knjižnice Metlika.)

Naslov konference je bil *Pismenost v novih pokrajinah komunikacije: Raziskovanje, izobraževanje in vsakdan* (*Literacy in the New Landscape of Communication: Research, Education and the Everyday*). Gre za jezikovno kompleksno tradicionalno pismenost in monomodalna besedila ter za sodobna hitro razvijajoča se multimodalna besedila (bloge, objave na Facebooku, kratka sporočila v mobilnih telefonih idr.), ki so jezikovno bližje govornim kot pa (tradicionalnim) pisnim

sporočilom. Podteme konference so bile: večpismenost; pismenost v izobraževalnih ustanovah in izven njih; izobraževanje učiteljev (za poučevanje pismenosti in literature); večjezičnost; tradicionalne in nove oblike literature za otroke, mladino in odrasle; družbena okolja za promocijo pismenosti (knjižnice, bralne skupine, tekmovanja idr.); pismenost (enakost/neenakost in posebne potrebe).

V sekcijah (po 14 sekcij vzporedno), ki so potekale vsak konferenčni dan, je bilo predstavljenih okrog 200 različnih prispevkov (referatov, predstavitev, okroglih miz, delavnic, posterjev idr.). Največ pozornosti je bilo namenjene izsledkom iz mednarodnih in drugih raziskav pismenosti ter primerom dobre prakse, nato izobraževanju za nove pismenosti in obvladovanju le-teh v različnih vsakodnevnih situacijah (sodobna funkcionalna pismenost). Tako raziskovalce kot praktike (učitelje, knjižničarje idr.) najbolj zanimajo mladi v času obveznega izobraževanja (osnovna in srednja šola), manj na univerzi, nato otroci v predšolskem obdobju in starejše prebivalstvo, najmanj pa odrasli prebivalci v aktivnem obdobju. Veliko pozornosti je bilo namenjene učiteljem na vseh stopnjah izobraževanja, njihovi pismenosti, spremenjenim okoliščinam in načinom poučevanja ob novih možnostih komuniciranja. Še vedno aktualni temi sta bralna pismenost v multikulturnem in večjezičnem okolju, druge skupine prebivalstva s posebnimi potrebami oz. ranljive skupine pa so bile na tej konferenci deležne manj pozornosti.

Naj na kratko predstavim le štiri plenarne referate:

Fabian Hafner (Robert Musil-Institut/Kärntner Literaturarchiv, Celovec, Avstrija): *Možnosti in omejitve večjezičnosti na Koroškem, primeri iz raziskave literature* (Possibilities and limitations of multilingualism in Carinthia; exemplified by consulting literature): na primerih analize literature iz zadnjih 200 let je avtor prispevka dokazoval kreativne in integrativne možnosti slovensko-nemške dvojezičnosti. V svojem živahnem, občasno kar trojezičnem referatu je Hafner omenil dr. Franceta Prešerna (predvsem *Zdravljico*), Mohorjevo družbo, Josefa Friedricha Perkoniga (ki je npr. zagovarjal referendum l. 1920) in nekatere sodobne avtorje, npr. Petra Handkeja, Florjana Lipuša in Gustava Januša.

Jennifer Rowsell (Brock University Toronto, Kanada): *Globoko se zavedamo: soočamo se z novo pokrajino komuniciranja* (Being Wisely Aware: Facing The New Landscape of Communication): avtorica je primerjala oblike pismenosti iz 20. stoletja z novimi pismenostmi in možnostmi komuniciranja v 21. stoletju, navajala izsledke iz raziskav o tem, kako so se spreminjali koncepti pismenosti, vzporedno pa poučevanje in učenje ter odnos vlade do novih pismenosti. Treba je ovrednotiti nove možnosti komuniciranja ter izkoristiti njihovo širšo dostopnost in demokratičnost za boljše medsebojno razumevanje in napredek na področju ekonomije in družbenega razvoja, za izgradnjo splošne blaginje in sožitja.

Shelly Stagg Peterson (International Literacy Association ILA, University of Toronto, Kanada): *Raziskovanje in spodbujanje govora majhnih otrok skozi igro: ugotovitve osnovnošolskih učiteljev in študentov iz Severne Kanade* (Assessing and Supporting Young Children's Oral Language Through Play: Learning from Northern Canadian Primary Teachers and Students): dobro razvita govorna zmožnost je osnova za kasnejšo dobro razvito pismenost; izvedli so sedemletno raziskavo med otroki v vrtcu, tudi v nekaterih skupnostih prvotnih prebivalcev, in analiza prvih izsledkov je pokazala, kako se v igri z vrstniki razvija njihov govor. Možnosti in naloge vzgojiteljev so torej, da otrokom organizirajo čim več

različnih situacij kot spodbude za razvoj govora. Zelo dobrodošle so tudi spontane improvizacije in uprizoritve dramatiziranih besedil.

Teresa Cremin (Open University, Velika Britanija): *Učitelji kot raziskovalci: nove dejavnosti, spoznanja in vrednotenje* (Teachers as Researchers: New actions, Perceptions and Appreciations): poučevanje pismenosti in spodbujanje branja je pogosto vse preveč usmerjeno v merljive dosežke, ko učenci ne morejo pokazati in dokazati vseh svojih zmožnosti. V projektu, kjer so učitelji raziskovali, kaj vse učenci berejo in so jim obenem predstavili, kaj berejo oni, pa se je razvil dialog med obema skupinama bralcev, izmenjava izkušenj, priporočila za zanimive knjige in druga bralna gradiva itd. Za učence je bilo zelo spodbudno, ko so spoznali, da njihovi učitelji berejo, in so spremljali, kaj vse berejo. Učitelji so bili presenečeni, ko so odkrivali, kaj vse je dostopno oz. po čem vse iz zanimanja v prostem času posegajo njihovi učenci. Nastajali so vzajemni plakati o dnevnem, tedenskem idr. branju. (Nekaj teh izkušenj imamo v Sloveniji na področju bralne značke in drugih oblik priložnega branja; veljalo bi jih čim boljše prenesti v pouk, da bi dialog med učencem in učiteljem, podoben situaciji večgeneracijskega branja, morda obrodil boljše dosežke učencev na področju branja in pismenosti).

V sklopu konference je bil organiziran ogled mesta Celovec, slavnostna večerja in še marsikaj. Skupina udeležencev iz Rusije je pred začetkom konference obiskala Kranj in Mestno knjižnico Kranj, dobitnico letošnje evropske nagrade za delo s starejšimi, in Radovljico, kjer so obiskali Knjižnico A. T. Linhart, ki se intenzivno posveča mladim in njihovi uporabi novih medijev.

Naj omenim, da je na konferenci gostovala tudi razstava *Silent Books – Final Destination Lampedusa* iz leta 2013: to so slikanice brez besed, ki jih na pobudo italijanske sekcije IBBY pošiljajo nacionalne sekcije IBBY otrokom beguncev na otoku Lampedusa, kjer je že zgrajena tudi mednarodna mladinska knjižnica. V to razstavo je vključena tudi slovenska slikanica Damijana Stepančiča *Zgodba o sidru* (Mladinska knjiga, 2010).

20. evropska konferenca o pismenosti pod naslovom »Communities of readers and writers in and outside school« bo v Madridu od 5. do 7. julija 2017.